TIESAS SPRIEDUMS (piektā palāta)

2024. gada 7. novembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Direktīva 2014/23/ES – Koncesijas līgumu piešķiršanas procedūra – 43. pants – Koncesijas grozīšana tās darbības laikā bez konkursa rīkošanas – Automaģistrāļu koncesijas – Morandi tilta Dženovā (Itālija) sabrukšana – Autoceļu tīkla uzturēšanas un saglabāšanas pienākumu būtiska neizpilde – Jauni koncesionāra pienākumi – Līgumslēdzējas iestādes pienākums iepriekš lemt par vajadzību rīkot jaunu piešķiršanas procedūru – Līgumslēdzējas iestādes pienākums iepriekš pārbaudīt koncesionāra uzticamību

Lietā C-683/22

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Tribunale amministrativo regionale per il Lazio* (Lacio Reģionālā administratīvā tiesa, Itālija) iesniegusi ar 2022. gada 19. oktobra lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2022. gada 4. novembrī, tiesvedībā

Adusbef – Associazione difesa utenti servizi bancari e finanziari,

pret

Presidenza del Consiglio dei ministri,

Ministero dell'Economia e delle Finanze,

Ministero delle Infrastrutture e della Mobilità sostenibili,

DIPE – Dipartimento programmazione e coordinamento della politica economica,

Autorità di regolazione dei trasporti,

Corte dei Conti,

Avvocatura generale dello Stato,

piedaloties

Mundys SpA, iepriekš *Atlantia SpA*,

Autostrade per l'Italia SpA,

* Tiesvedības valoda: itāļu.

Holding Reti Autostradali SpA,

TIESA (piektā palāta)

šādā sastāvā: ceturtās palātas priekšsēdētājs I. Jarukaitis [*I. Jarukaitis*], kas pilda piektās palātas priekšsēdētāja pienākumus, tiesneši D. Gracijs [*D. Gratsias*] un J. Regans [*E. Regan*] (referents),

ģenerāladvokāts: M. Kamposs Sančess-Bordona [*M. Campos Sánchez-Bordona*],

sekretārs: Č. Di Bella [*C. Di Bella*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2024. gada 28. februāra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

– *Adusbef – Associazione difesa utenti servizi bancari e finanziari* vārdā – *D. Granara* un *D. Mazzola*, *avvocati*,

– *Mundys SpA* vārdā – *D. Gallo*, *G. Vercillo* un *A. Zoppini*, *avvocati*,

– *Autostrade per l'Italia SpA* vārdā – *F. Anglani*, *M. Annoni*, *A. Cogoni*, *M. Merola* un *L. Torchia*, *avvocati*,

– *Holding Reti Autostradali SpA* vārdā – *A. Parini*, *I. Perego*, *A. Police* un *G. M. Roberti*, *avvocati*,

– Itālijas valdības vārdā – *G. Palmieri*, pārstāve, kurai palīdz *G. Caselli*, *S. Fiorentino* un *G. Galluzzo*, *avvocati dello Stato*,

– Vācijas valdības vārdā – *J. Möller* un *P.-L. Krüger*, pārstāvji,

– Igaunijas valdības vārdā – *N. Grünberg*, pārstāve,

– Eiropas Komisijas vārdā – *G. Gattinara* un *G. Wils*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2024. gada 30. aprīļa tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/23/ES (2014. gada 26. februāris) par koncesijas līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu (OV 2014, L 94, 1. lpp.) 38., 43. un 44. pantu.

2 Šis lūgums iesniegts saistībā ar tiesvedību starp *Adusbef – Associazione difesa utenti servizi bancari e finanziari* (Banku un finanšu pakalpojumu lietotāju aizsardzības asociācija), no vienas puses, un *Presidenza del Consiglio dei ministri* (Ministru padomes prezidentūra, Itālija), *Ministero dell'Economia e delle Finanze* (Ekonomikas un finanšu ministrija, Itālija), *Ministero delle Infrastrutture e della Mobilità sostenibili* (Ilgtspējīgas infrastruktūras un mobilitātes ministrija, Itālija), *DIPE – Dipartimento programmazione e coordinamento della politica*

Economica (Ekonomikas politikas plānošanas un koordinēšanas departaments, Itālija), *Autorità di regolazione dei trasporti* (Transporta regulatīvā iestāde, Itālija), *Corte dei Conti* (Revīzijas palāta, Itālija) un *Avvocatura generale dello Stato* (Valsts ģenerālprokuratūra, Itālija), no otras puses, par automaģistrāļu koncesijā, kuras turētāja ir *Autostrade per l'Italia SpA* (turpmāk tekstā – "*ASPI*"), pēc Morandi tilta Dženovā (Itālija) sabrukšanas 2018. gada 14. augustā veikto izmaiņu likumību.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

3 Direktīvas 2014/23 75. un 76. apsvērumā noteikts:

"(75) Koncesijas līgumi parasti ietver sarežģītus ilgtermiņa tehniskus un finansiālus nosacījumus, kas bieži vien ir pakļauti mainīgiem apstākļiem. Tāpēc, ņemot vērā [Tiesas] attiecīgo judikatūru, ir jāprecizē nosacījumi, kuri rada nepieciešamību pēc jaunas koncesijas piešķiršanas procedūras, ja koncesijas īstenošanas laikā rodas grozījumi. Jauna koncesijas piešķiršanas procedūra ir vajadzīga gadījumā, ja sākotnējā koncesijā tiek ieviestas būtiskas izmaiņas, jo īpaši pušu savstarpējo tiesību un pienākumu apjomā un saturā, tostarp intelektuālā īpašuma tiesību sadalījumā. Šādas izmaiņas norāda uz pušu nodomu pārskatīt minētās koncesijas būtiskus noteikumus. [..]

(76) Līgumslēdzējas iestādes un līgumslēdzēji var saskarties ar ārējiem apstākļiem, ko tie nevarēja paredzēt, piešķirot koncesiju, jo īpaši tad, ja koncesijas izpilde attiecas uz ilgu laikposmu. Minētajos gadījumos ir vajadzīga zināma elastība, lai pielāgotu koncesiju šiem apstākļiem, neīstenojot jaunu piešķiršanas procedūru. Neparedzamo apstākļu jēdziens attiecas uz tādiem apstākļiem, ko nevarēja paredzēt, neraugoties uz to, ka līgumslēdzēja iestāde vai līgumslēdzējs ir ar pienācīgu rūpību sagatavojis sākotnējo piešķiršanas procedūru, ņemot vērā tam pieejamos līdzekļus, konkrētā projekta iezīmes un raksturlielumus, paraugpraksi attiecīgajā jomā un nepieciešamību nodrošināt atbilstīgu saistību starp piešķiršanas procedūras sagatavošanā izlietotajiem resursiem un tās prognozējamo vērtību. [..]"

4 Šīs direktīvas 3. pantā "Vienlīdzīgas attieksmes, nediskriminācijas un pārredzamības princips" noteikts:

"1. Līgumslēdzējas iestādes un līgumslēdzēji nodrošina vienlīdzīgu un nediskriminējošu attieksmi pret ekonomikas dalībniekiem un rīkojas pārredzami un samērīgi.

[..]

2. Līgumslēdzējas iestādes un līgumslēdzēji cenšas nodrošināt piešķiršanas procedūras un līguma izpildes pārredzamību, vienlaicīgi ievērojot 28. pantu."

5 Minētās direktīvas 38. pantā "Kandidātu atlase un kvalifikācijas novērtēšana" paredzēts:

"1. Līgumslēdzējas iestādes un līgumslēdzēji pārbauda nosacījumus dalībai attiecībā uz profesionālajām un tehniskajām spējām, kandidātu vai pretendentu finansiālo un ekonomisko stāvokli, balstoties uz viņu deklarācijām, atsauci vai atsaucēm, kas jāiesniedz kā pierādījums saskaņā ar prasībām, kas precizētas paziņojumā par koncesiju, kas nav diskriminējošas un ir

samērīgas ar koncesijas priekšmetu. Dalības nosacījumi ir saistīti un samērīgi ar vajadzību nodrošināt koncesionāra spēju izpildīt koncesiju, ņemot vērā koncesijas priekšmetu un vajadzību nodrošināt īstu konkurenci.

[..]

7. Līgumslēdzējas iestādes vai līgumslēdzēji no dalības koncesijas piešķiršanā var izslēgt vai dalībvalsts var tām prasīt izslēgt ikvienu ekonomikas dalībnieku, ja ir izpildīts kāds no šādiem nosacījumiem:

[..]

c) ja līgumslēdzēja iestāde ar atbilstošiem līdzekļiem var pierādīt, ka ekonomikas dalībnieks ir vainīgs kādā ar profesionālo darbību saistītā smagā pārkāpumā, kas liek apšaubīt šā ekonomikas dalībnieka godprātību;

[..]

f) ja ekonomikas dalībnieks ir pieļāvis būtiskus vai pastāvīgus trūkumus saistībā ar kādas būtiskas prasības izpildi saskaņā ar iepriekšēju koncesiju vai iepriekšēju līgumu ar līgumslēdzēju iestādi vai līgumslēdzēju, kā definēts šajā direktīvā vai [Eiropas Parlamenta un Padomes] Direktīvā 2014/25/ES [(2014. gada 26. februāris) par iepirkumu, ko īsteno subjekti, kuri darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs, un ar ko atceļ Direktīvu 2004/17/EK (OV 2014, L 94, 243. lpp.)], kas noveda pie šāda iepriekšēja līguma priekšlaicīgas izbeigšanas, zaudējumu atlīdzināšanas vai citām līdzīgām sankcijām;

[..]

9. Ikviens ekonomikas dalībnieks, kas nonācis kādā no 4. un 7. punktā minētajām situācijām, var iesniegt pierādījumus, ka ekonomikas dalībnieka veiktie pasākumi ir pietiekami, lai pierādītu savu uzticamību, neraugoties uz to, ka pastāv atbilstīgs izslēgšanas iemesls. Ja šādus pierādījumus uzskata par pietiekamiem, attiecīgo ekonomikas dalībnieku neizslēdz no procedūras.

[..]"

6 Direktīvas 2014/23 43. pants "Līgumu izmaiņas to darbības laikā" ir izteikts šādi:

"1. Koncesijas bez jaunas koncesijas piešķiršanas procedūras saskaņā ar šo direktīvu var grozīt šādos gadījumos:

[..]

c) ja ir izpildīti visi šādi nosacījumi:
   i) izmaiņas ir vajadzīgas tādu apstākļu dēļ, ko rūpīga līgumslēdzēja iestāde vai līgumslēdzējs nevarēja paredzēt;
   ii) izmaiņas nemaina koncesijas vispārējo raksturu;

iii) gadījumā, kad līgumslēdzēja iestāde piešķir koncesijas, lai veiktu darbību, kas nav kāda no II pielikumā minētajām darbībām, jebkurš vērtības pieaugums nav lielāks par 50 % no sākotnējās koncesijas vērtības. Ja tiek veiktas vairākas secīgas izmaiņas, minēto ierobežojumu piemēro katras izmaiņas vērtībai. Šādas secīgas izmaiņas nevar iecerēt, lai apietu šo direktīvu;

d) ja koncesionāru, kam līgumslēdzēja iestāde vai līgumslēdzējs sākotnēji piešķīra koncesiju, aizstāj ar jaunu koncesionāru kāda turpmāk minēta iemesla dēļ:
   i) nepārprotama pārskatīšanas klauzula vai iespēja saskaņā ar a) apakšpunktu;
   ii) pēc uzņēmuma pārstrukturēšanas, tostarp pēc pārņemšanas, apvienošanas, iegādes vai maksātnespējas, sākotnējā koncesionāra vietā pilnībā vai daļēji stājas cits ekonomikas dalībnieks, kas atbilst sākotnēji noteiktajiem kvalifikācijas atlases kritērijiem, ar noteikumu, ka tas nerada citas būtiskas līguma izmaiņas un nav iecerēts nolūkā apiet šīs direktīvas piemērošanu; vai
   iii) līgumslēdzēja iestāde vai līgumslēdzējs pats uzņemas galvenā koncesionāra saistības pret tā apakšuzņēmējiem, ja šāda iespēja ir paredzēta valsts tiesību aktos;

e) ja izmaiņas – neatkarīgi no to vērtības – nav būtiskas 4. punkta nozīmē.

Līgumslēdzējas iestādes vai līgumslēdzēji, kuri šā punkta b) un c) apakšpunktā minētajos gadījumos ir veikušas izmaiņas koncesijā, *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* publicē attiecīgu paziņojumu. Šādi paziņojumi ietver XI pielikumā izklāstīto informāciju, un tos publicē saskaņā ar 33. pantu.

2. Papildus minētajam un nepārbaudot, vai ir izpildīti 4. punkta a) līdz d) apakšpunktā minētie nosacījumi, koncesijas bez nepieciešamības veikt jaunu koncesijas piešķiršanas procedūru saskaņā ar šo direktīvu var grozīt arī tad, ja izmaiņu vērtība ir mazāka par abām turpmāk minētajām vērtībām, proti:

i) šīs direktīvas 8. pantā minēto robežvērtību; un

ii) mazāka par 10 % no sākotnējās koncesijas vērtības.

Tomēr izmaiņas nevar mainīt koncesijas vispārējo raksturu. Ja tiek veiktas vairākas secīgas izmaiņas, to vērtību nosaka pēc secīgo izmaiņu neto kopējās vērtības.

[..]

4. Koncesijas izmaiņas tās darbības laikā uzskata par būtiskām 1. punkta e) apakšpunkta nozīmē, ja to dēļ koncesijas raksturs kļūst būtiski atšķirīgs no sākotnēji noslēgtās. Jebkurā gadījumā, neskarot 1. un 2. punktu, izmaiņas uzskata par būtiskām, ja tās atbilst vienam vai vairākiem no šādiem nosacījumiem:

a) ar izmaiņām ievieš nosacījumus, kas – ja tie būtu bijuši ietverti sākotnējā koncesijas piešķiršanas procedūrā – būtu ļāvuši piedalīties citiem pieteikumu iesniedzējiem, nevis sākotnēji atlasītajiem vai arī būtu ļāvuši pieņemt citu piedāvājumu, nevis sākotnēji pieņemto, vai arī būtu koncesijas piešķiršanas procedūrai piesaistījuši papildu dalībniekus;

b) izmaiņu dēļ koncesijas ekonomiskais līdzsvars mainās par labu koncesionāram tādā veidā, kāds nebija paredzēts sākotnējā koncesijā;

c) izmaiņas būtiski paplašina koncesijas darbības jomu;

d) ja koncesionāru, kam līgumslēdzēja iestāde vai līgumslēdzējs sākotnēji piešķīra koncesiju, aizstāj ar jaunu koncesionāru kādos citos, nevis 1. punkta d) apakšpunktā paredzētajos gadījumos.

5. Jauna koncesijas piešķiršanas procedūra saskaņā ar šo direktīvu ir vajadzīga, lai koncesijas noteikumos tās darbības laikā veiktu kādas citas, nevis šā panta 1. un 2. punktā paredzētās izmaiņas."

7 Šīs direktīvas 44. pantā "Koncesiju izbeigšana" paredzēts:

"Dalībvalstis nodrošina, ka līgumslēdzējām iestādēm un līgumslēdzējiem saskaņā ar nosacījumiem, ko paredz piemērojamie valsts tiesību akti, ir iespēja izbeigt koncesiju tās darbības laikā, ja ir izpildīts viens vai vairāki no šādiem nosacījumiem:

a) koncesijā ir veiktas izmaiņas, kuru veikšanai būtu nepieciešama jauna koncesijas piešķiršanas procedūra saskaņā ar 43. pantu;

b) koncesijas piešķiršanas laikā koncesionārs ir atradies vienā no 38. panta 4. punktā minētajām situācijām, un tam tādēļ vajadzēja būt izslēgtam no koncesijas piešķiršanas procedūras;

c) [Tiesa] saskaņā ar LESD 258. pantā noteikto procedūru ir konstatējusi, ka dalībvalsts nav pildījusi savas Līgumos paredzētās saistības, jo šīs dalībvalsts līgumslēdzēja iestāde vai līgumslēdzējs ir attiecīgo koncesiju piešķīris, nenodrošinot atbilstību Līgumos un šajā direktīvā noteiktajām saistībām."

8 Saskaņā ar Direktīvas 2014/23 54. panta otro daļu šo direktīvu nepiemēro koncesiju piešķiršanai, par kurām iesniegti piedāvājumi vai kuras piešķirtas pirms 2014. gada 17. aprīļa.

9 Šīs direktīvas XI pielikums "Informācija, kas jāiekļauj paziņojumos par koncesijas izmaiņām tās darbības laikā saskaņā ar 43. pantu" formulēts šādi:

"[..]

4. Koncesijas apraksts pirms un pēc grozījumiem: būvdarbu veids un apjoms, pakalpojumu veids un apjoms.

5. Attiecīgā gadījumā – koncesijas vērtības izmaiņas, tostarp izmaiņu izraisītais cenu vai maksu pieaugums.

6. Apstākļu apraksts, kuru dēļ ir bijuši vajadzīgi grozījumi.

[..]"

Itālijas tiesības

10 2011. gada 6. decembra *decreto-legge n. 201 – Disposizioni urgenti per la crescita, l'equità e il consolidamento dei conti pubblici* (Dekrētlikums Nr. 201 par steidzamiem noteikumiem valsts kontu izaugsmei, vienlīdzībai un konsolidēšanai; 2011. gada 6. decembra *GURI* Nr. 284, kārtējais pielikums Nr. 251), kas pēc grozījumiem kļuvis par 2011. gada 22. decembra *legge n. 214* (likums Nr. 214), 43. pantā, kurš grozīts ar 2018. gada 28. septembra *decreto-legge n. 109* (Dekrētlikums Nr. 109), kas pēc grozījumiem kļuvis par 2018. gada 16. novembra *legge n. 130* (likums Nr. 130), 16. pantu, noteikts:

"1. Automaģistrāļu līgumu, kas darbojas šī dekrētlikuma spēkā stāšanās dienā, atjauninājumus un labojumus, ja ar tiem izdara izmaiņas vai grozījumus investīciju plānā vai publisko finanšu aizsardzībai noteiktajos normatīvajos aspektos, [*Ministero delle Infrastrutture e dei Trasporti* (Infrastruktūras un transporta ministrija, Itālija)] – uzklausījusi Transporta nozares regulatīvo iestādi saistībā ar 37. panta 2. punkta g) apakšpunktā minētajām kompetencēm attiecībā uz tarifu sistēmas noteikšanu – iesniedz *CIPE* [*Comitato interministeriale per la programmazione economica e lo sviluppo sostenibile* (Starpministriju ekonomikas plānošanas un ilgtspējīgas attīstības komiteja, Itālija)], kura pēc konsultēšanās ar [*Nucleo di consulenza per l'attuazione delle linee guida per la regolazione dei servizi di pubblica utilità* (Konsultatīvā padome vadlīniju par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas reglamentēšanu īstenošanai, Itālija)] pieņem lēmumu 30 dienu laikā; pēc tam šos atjauninājumus un labojumus apstiprina ar Infrastruktūras un transporta ministrijas dekrētu, kas tiek izdots, saskaņojot to ar ekonomikas un finanšu ministru, un publicēts 30 dienu laikā no brīža, kad koncesijas piešķīrēja nodevusi līgumu.

2. Automaģistrāļu līgumu, kas darbojas šī dekrētlikuma spēkā stāšanās dienā, atjauninājumus un labojumus, kas neizraisa 1. punktā minētās izmaiņas vai grozījumus, apstiprina ar infrastruktūras un transporta ministra dekrētu, kurš tiek pieņemts, vienojoties ar ekonomikas un finanšu ministru, 30 dienu laikā no brīža, kad koncesijas piešķīrēja nodevusi līgumu.

2*bis*. Šā panta 1. un 2. punktā minētajos gadījumos pēc apspriešanās ar Transporta regulatīvo iestādi koncesijas piešķīrēja uzrauga tarifu noteikšanas kritēriju piemērošanu, ņemot vērā jau tarifos iekļauto ieguldījumu veikšanas faktisko progresu.

3. Automaģistrāļu līgumu atjauninājumus vai pārskatīšanas, kuru papildu aktu projekti šī dekrēta spēkā stāšanās dienā jau bija iesniegti *CIPE* atzinuma saņemšanai, tiek apstiprināti ar infrastruktūras un transporta ministra dekrētu, kas pieņemts, vienojoties ar ekonomikas un finanšu ministru, un kas jāpieņem 30 dienu laikā no brīža, kad koncesijas piešķīrēja nodevusi līgumu."

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

11 2007. gada 12. oktobrī *ASPI* un *Azienda Nazionale Autonoma delle Strade* (Autonomais valsts autoceļu uzņēmums, Itālija) noslēdza "vienoto koncesijas līgumu par noteiktu automaģistrāļu posmu apsaimniekošanu", kuru garums pārsniedz 2800 kilometrus. Saskaņā ar šī līguma 4. pantu koncesijas beigas paredzētas 2038. gada 31. decembrī. 2012. gada 1. oktobrī Infrastruktūras un ilgtspējīgas mobilitātes ministrija pārņēma Autonomā valsts autoceļu uzņēmuma kā līgumslēdzējas iestādes tiesības.

12 2018. gada 14. augustā Morandi tilts, kas atrodas Dženovā, sabruka, izraisot 43 cilvēku nāvi. Šis tilts bija daļa no Polcevera viadukta uz autoceļa A10, kura apsaimniekošana bija nodota *ASPI*. 2018. gada 16. augustā Infrastruktūras un transporta ministrija ierosināja tiesvedību pret *ASPI* par autoceļu tīkla uzturēšanas un saglabāšanas pienākumu būtisku neizpildi.

13 No 2019. gada 10. jūlija notika vairākas sanāksmes, kurās piedalījās *ASPI*, Ministru padomes prezidentūra, Ekonomikas un finanšu ministrija un Infrastruktūras un ilgtspējīgas mobilitātes ministrija, lai sarunu ceļā rastu risinājumu izskatāmajiem strīdiem par Morandi tilta sabrukumu.

14 2020. gada 11. jūlijā *ASPI* iesniedza sarunu ceļā piedāvātā risinājuma priekšlikumu, kurā tā apņēmās, pirmkārt, kā finansiālu palīdzību samaksāt kompensāciju 3400 miljonus EUR, otrkārt, stiprināt koncesijā nodotā autoceļu tīkla drošības standartus un, treškārt, kopīgi ar tās mātesuzņēmumu *Mundys SpA*, iepriekš *Atlantia SpA*, nodot kontroli pār *ASPI* uzņēmumam *Cassa Depositi e Prestiti SpA* un ieguldītājiem, kurus pēdējais minētais uzskata par pieņemamiem.

15 Pamatojoties uz šo priekšlikumu, 2021. gada 14. oktobrī *ASPI* un Infrastruktūras un ilgtspējīgas mobilitātes ministrija noslēdza izlīgumu (turpmāk tekstā – "izlīgums"). Saskaņā ar šī sprieduma 10. punktā minēto Dekrētlikuma Nr. 201 43. pantā noteikto procedūru šis izlīgums tika apstiprināts ar *CIPE* 2021. gada 22. decembra Lēmumu Nr. 75, kā arī Infrastruktūras un ilgtspējīgas mobilitātes ministrijas 2022. gada 22. februāra Dekrētu Nr. 37, kas pieņemts, vienojoties ar ekonomikas un finanšu ministru.

16 Ar izlīgumu tika izbeigta tiesvedība pret *ASPI* par autoceļu tīkla uzturēšanas un saglabāšanas pienākumu būtisku neizpildi, taču pienākumu neizpilde no *ASPI* puses formāli nebija konstatēta.

17 *Adusbef* vērsās *Tribunale amministrativo regionale per il Lazio* (Lacio Reģionālā administratīvā tiesa, Itālija), kas ir iesniedzējtiesa, ar prasību atcelt abus šī sprieduma 15. punktā minētos aktus, ar kuriem apstiprināts izlīgums, kā arī vairākus ar šo izlīgumu saistītos aktus.

18 Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu minētā tiesa uzsvēra, ka līgumslēdzēja iestāde formāli nav veikusi pārbaudi par *ASPI* piešķirtās automaģistrāļu koncesijas izmaiņu, kas izdarītas ar izlīgumu, atbilstību Direktīvas 2014/23 normām.

19 Pirmkārt, līgumslēdzēja iestāde neesot formāli pārbaudījusi, vai šajā koncesijā veiktās izmaiņas atbilst šīs direktīvas 43. panta 1. punkta pirmās daļas c) apakšpunktā paredzētajiem nosacījumiem. Iesniedzējtiesa šajā ziņā uzskata, ka koncesionāram uzlikto uzturēšanas pienākuma neizpildi, kas var ietekmēt ceļu satiksmes drošību, nevar uzskatīt par neparedzamu apstākli šīs tiesību normas izpratnē.

20 Otrkārt, līgumslēdzēja iestāde neesot arī pārbaudījusi, vai paredzētās izmaiņas varēja mainīt "koncesijas vispārējo raksturu" minētās direktīvas 43. panta 1. punkta pirmās daļas c) apakšpunkta ii) punkta izpratnē.

21 Treškārt, iesniedzējtiesa uzsver, ka saskaņā ar izlīgumu *Mundys* ir pārdevusi 88 % no *ASPI* kapitāla holdinga sabiedrībai, kurā 51 % akciju kontrolpakete pieder *Cassa Depositi e Prestiti Equity* un kurā diviem ārvalstu fondiem, proti, *Macquarie* un *Blackstone*, katram pieder 24,5 % akciju. Tomēr līgumslēdzēja iestāde formāli neesot pārbaudījusi, vai saistībā ar šīm izmaiņām *ASPI* akcionāru sastāvā bija nepieciešams rīkot jaunu koncesijas piešķiršanas procedūru, it īpaši, ņemot vērā Direktīvas 2014/23 43. panta 1. punkta pirmās daļas d) apakšpunktu.

22 Ceturtkārt, minētā tiesa, ņemot vērā Direktīvas 2014/23 38. panta 7. punkta f) apakšpunktu un 38. panta 9. punktu, vaicā, vai pirms izlīguma, kā rezultātā tika turpināta pamatlietā aplūkotā automaģistrāļu koncesija, bija jāveic formāls *ASPI* uzticamības novērtējums pēc Morandi tilta sabrukuma. Šajā ziņā iesniedzējtiesa norāda, ka Morandi tilta rekonstrukcija tika uzticēta nevis *ASPI*, lai gan tā ir koncesijas, kurā ietilpst šī tilta ekspluatācija, turētāja, bet gan trešiem uzņēmumiem.

23 Piektkārt, gadījumā, ja būtu bijusi jārīko jauna koncesijas piešķiršanas procedūra un/vai līgumslēdzējai iestādei būtu bijis jāizvērtē koncesionāra uzticamība pirms izlīguma noslēgšanas, iesniedzējtiesa lūdz Tiesu lemt par to, kā jāinterpretē Direktīvas 2014/23 44. pants, kas reglamentē to, kā līgumslēdzēja iestāde var izbeigt koncesijas. It īpaši minētā tiesa vaicā, vai šajā tiesību normā ir prasīts izbeigt koncesiju tās darbības laikā, ja izmaiņas veiktas, pārkāpjot šīs direktīvas tiesību normas.

24 Šādos apstākļos *Tribunale amministrativo regionale per il Lazio* (Lacio Reģionālā administratīvā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"[Vai, ņemot vērā Direktīvas 2014/23 38., 43. un 44. pantu:],

1) [..] [Savienības] tiesībām ir pretrunā tāda valsts tiesiskā regulējuma interpretācija, atbilstoši kurai koncesijas piešķīrēja iestāde var sākt procedūru, lai izdarītu grozījumus spēkā esošā automaģistrāļu koncesijā attiecībā uz tās subjektiem un priekšmetu, vai atkārtotas apspriešanas procedūru, nevērtējot un nepaužot viedokli par pienākumu rīkot atklāta konkursa procedūru?

2) Vai [Savienības] tiesībām ir pretrunā tāda valsts tiesiskā regulējuma interpretācija, atbilstoši kurai koncesijas piešķīrēja iestāde var sākt procedūru, lai izdarītu grozījumus spēkā esošā automaģistrāļu koncesijā attiecībā uz tās subjektiem un priekšmetu, vai atkārtotas apspriešanas procedūru, nevērtējot koncesionāra, kurš pieļāvis būtisku līgumsaistību neizpildi, uzticamību?

3) Vai gadījumā, ja tiek konstatēts konkursa rīkošanas pienākuma principa pārkāpums un/vai automaģistrāļu koncesijas turētāja neuzticamība, [Savienības] tiesiskais regulējums uzliek pienākumu izbeigt līgumattiecības?"

Tiesvedība Tiesā

25 Atsaucoties uz pamatlietas nozīmīgumu valsts līmenī, iesniedzējtiesa lūdza Tiesu piemērot Tiesas Reglamenta 105. pantā paredzēto paātrināto prejudiciālā nolēmuma tiesvedību.

26 Ar 2022. gada 15. decembra lēmumu Tiesas priekšsēdētājs, uzklausījis tiesnesi referentu un ģenerāladvokātu, šo lūgumu noraidīja.

27 Šajā ziņā jāatgādina, ka Reglamenta 105. panta 1. punktā paredzētā paātrinātā tiesvedība ir procesuāls instruments, kas paredzēts ārkārtas situācijas risināšanai (spriedums, 2022. gada 28. aprīlis, *Caruter*, C-642/20, EU:C:2022:308, 21. punkts un tajā minētā judikatūra).

28 Šajā gadījumā no iesniedzējtiesas lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu sniegtās informācijas, tostarp tās lūguma piemērot paātrināto tiesvedību pamatojuma, neizriet, ka šīs lietas raksturs izņēmuma kārtā prasa to izskatīt īsā termiņā, piemērojot Reglamenta 105. panta 1. punktu.

29 It īpaši – nepieciešamību izskatīt lietu īsā termiņā atbilstoši šai tiesību normai nevar izsecināt no pamatlietas ekonomiski vai sociāli jutīgā rakstura vien (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 10. marts, *Commissioners for Her Majesty's Revenue and Customs* (Visaptveroša slimības apdrošināšana), C-247/20, EU:C:2022:177, 45. punkts).

Par lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību

30 *Mundys*, *ASPI*, *Holding Reti Autostradali SpA* un Itālijas valdība apgalvo, ka lūgums sniegt prejudiciālu ir pilnībā nepieņemams.

31 Pirmām kārtām, *Mundys* norāda, ka Direktīva 2014/23 nav piemērojama *ratione temporis* pamatlietā aplūkotajai koncesijai, kura piešķirta 2007. gada 11. oktobrī, jo saskaņā ar šīs direktīvas 54. panta otro daļu šo direktīvu nepiemēro koncesiju piešķiršanai, par kurām iesniegti piedāvājumi vai kuras piešķirtas pirms 2014. gada 17. aprīļa.

32 Šajā ziņā jāatgādina, ka koncesijas līguma būtiskas izmaiņas gadījumā Savienības tiesību akti, saskaņā ar kuriem šī izmaiņa jāizvērtē, ir tie, kas ir spēkā šīs izmaiņas izdarīšanas dienā, lai gan sākotnējais koncesijas līgums ir noslēgts, pirms stājušās spēkā attiecīgās Savienības tiesību normas (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 2. septembris, *Sisal* u.c., C-721/19 un C-722/19, EU:C:2021:672, 28. punkts).

33 Šajā gadījumā iesniedzējtiesai tostarp jānosaka, vai izmaiņas, kas izdarītas ar izlīgumu, kurš noslēgts 2021. gada 14. oktobrī, proti, pēc Direktīvas 2014/23 stāšanās spēkā, jāuzskata par būtiskām salīdzinājumā ar sākotnējo koncesijas līgumu.

34 No tā izriet, ka pamatlietā jautājums, vai ar izlīgumu sākotnējā koncesijas līgumā ir izdarītas būtiskas izmaiņas, jāizvērtē, ņemot vērā Direktīvas 2014/23 normas.

35 Otrām kārtām, *Mundys*, *ASPI*, *Holding Reti Autostradali* un Itālijas valdība būtībā apgalvo, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu jāatzīst par nepieņemamu, pirmkārt, uzdoto jautājumu hipotētiskā rakstura dēļ un, otrkārt, tādēļ, ka nav pietiekamu precizējumu par pamatlietas faktiskajiem apstākļiem, kā arī par piemērojamajām valsts tiesību normām.

36 Šajā ziņā jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ar LESD 267. pantu ieviestajā sadarbībā starp Tiesu un valstu tiesām tikai valsts tiesai, kura izskata lietu un kura ir atbildīga par pieņemamo tiesas nolēmumu, ņemot vērā lietas īpatnības, ir jānovērtē gan tas, cik lielā mērā prejudiciālais nolēmums ir nepieciešams tās sprieduma taisīšanai, gan arī Tiesai uzdoto jautājumu atbilstība. Tādējādi, ja uzdotie jautājumi ir par Savienības tiesību interpretāciju, Tiesai principā ir pienākums pieņemt nolēmumu (spriedums, 2023. gada 21. marts, *Mercedes-Benz Group* (Ar pārveidošanas ierīcēm aprīkotu transportlīdzekļu ražotāju atbildība), C-100/21, EU:C:2023:229, 52. punkts un tajā minētā judikatūra).

37 No tā izriet, ka uz jautājumiem par Savienības tiesībām attiecas nozīmīguma pieņēmums. Atteikties lemt par valsts tiesas uzdotu prejudiciālo jautājumu Tiesa var tikai tad, ja ir acīmredzams, ka lūgtajai Savienības tiesību interpretācijai nav nekādas saistības ar pamatlietas faktiskajiem apstākļiem vai tās priekšmetu, ja izvirzītā problēma ir hipotētiska vai arī ja Tiesai nav zināmi faktiskie un tiesiskie apstākļi, kas nepieciešami, lai sniegtu noderīgu atbildi uz tai

uzdotajiem jautājumiem (spriedums, 2023. gada 21. marts, *Mercedes-Benz Group* (Ar pārveidošanas ierīcēm aprīkotu transportlīdzekļu ražotāju atbildība), C-100/21, EU:C:2023:229, 53. punkts un tajā minētā judikatūra).

38 Šajā ziņā Tiesa ir vairākkārt uzsvērusi, ka LESD 267. pantā noteiktā procedūra ir Tiesas un valsts tiesu sadarbības instruments, kura ietvaros pirmā minētā sniedz otrajām minētajām tādas Savienības tiesību interpretācijas norādes, kas tām ir nepieciešamas, lai atrisinātu to izskatāmās lietas, un ka lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatojums nav konsultatīvu atzinumu sniegšana par vispārīgiem vai hipotētiskiem jautājumiem, bet gan nepieciešamība faktiski atrisināt strīdu (spriedums, 2024. gada 9. janvāris, G. u.c. (Vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešu iecelšana amatā Polijā), C-181/21 un C-269/21, EU:C:2024:1, 62. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

39 Kā izriet no LESD 267. panta formulējuma, lūgtajam prejudiciālajam nolēmumam ir jābūt "vajadzīgam", lai iesniedzējtiesa varētu "sniegt spriedumu" lietā, kuru tā izskata (spriedums, 2024. gada 9. janvāris, G. u.c. (Vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešu iecelšana amatā Polijā), C-181/21 un C-269/21, EU:C:2024:1, 63. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

40 Šajā gadījumā pirmais un otrais iesniedzējtiesas uzdotais jautājums neietilpst šī sprieduma 37. punktā uzskaitītajās situācijās, kurās var atspēkot prezumpciju par prejudiciālā jautājuma nozīmīgumu. Saistībā ar šiem jautājumiem lūgtajai Savienības tiesību interpretācijai, kuras mērķis ir noskaidrot, vai *ASPI* piešķirtās automaģistrāļu koncesijas izmaiņas pēc Morandi tilta sabrukuma ir saderīgas ar Direktīvas 2014/23 tiesību normām, ir tieša saikne ar pamatlietas priekšmetu, jo iesniedzējtiesā ir celta prasība atcelt izlīgumu.

41 Savukārt, kā ģenerāladvokāts norādījis secinājumu 89. un 90. punktā, tā tas nav trešā iesniedzējtiesas uzdotā jautājuma gadījumā.

42 Ar šo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 2014/23 44. pantā ir noteikts pienākums izbeigt koncesiju tās darbības laikā, ja tā ir grozīta, pārkāpjot vai nu pienākumu rīkot jaunu piešķiršanas procedūru, vai arī iespējamo pienākumu pārbaudīt koncesionāra uzticamību.

43 Saskaņā ar šīs direktīvas 44. pantu dalībvalstīm jānodrošina, ka līgumslēdzējām iestādēm ir iespēja izbeigt koncesiju tās darbības laikā, ja koncesija ir grozīta bez jaunas piešķiršanas procedūras rīkošanas, pārkāpjot minētās direktīvas 43. panta 5. punktu, vai arī ja koncesionāru būtu bijis jāizslēdz no koncesijas piešķiršanas procedūras saskaņā ar šīs pašas direktīvas 38. panta 4. punktu.

44 Šajā gadījumā no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu un Tiesai iesniegtajiem apsvērumiem izriet, ka patērētāju apvienība *Adusbef* ir cēlusi iesniedzējtiesā prasību atcelt aktus, ar kuriem tika apstiprināts izlīgums, kā arī vairākus citus ar šo izlīgumu saistītos aktus.

45 Tādējādi neviens no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem neliecina, ka iesniedzējtiesa būtu aicināta pārbaudīt, vai līgumslēdzēja iestāde iespējams ir izbeigusi *ASPI* piešķirto automaģistrāļu koncesiju atbilstoši Direktīvas 2014/23 44. pantam.

46 Turklāt Tiesa konstatē, ka, pirmkārt, lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu nav nevienas atsauces uz Padomes Direktīvu 89/665/EEK (1989. gada 21. decembris) par to normatīvo un administratīvo aktu koordinēšanu, kuri attiecas uz izskatīšanas procedūru piemērošanu, piešķirot piegādes un uzņēmuma līgumus valsts vajadzībām (OV 1989, L 395, 33. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 11. decembra Direktīvu 2007/66/EK (OV 2007,

L 335, 31. lpp.), un, otrkārt, iesniedzējtiesas sniegtie paskaidrojumi neļauj pietiekami precīzi identificēt šīs direktīvas normas, kuru interpretācija attiecīgajā gadījumā varētu izrādīties nozīmīga, lai atbildētu uz trešo jautājumu.

47 No tā izriet, ka, ņemot vērā šī sprieduma 38. un 39. punktā atgādināto judikatūru, trešais jautājums jāatzīst par nepieņemamu.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

48 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīva 2014/23 jāinterpretē tādējādi, ka tai ir pretrunā valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru līgumslēdzēja iestāde var grozīt koncesiju tās darbības laikā attiecībā uz koncesijas subjektu un šīs koncesijas priekšmetu, nerīkojot jaunu koncesijas piešķiršanas procedūru un nenorādot iemeslus, kuru dēļ tā uzskatīja, ka tai nebija pienākuma rīkot šādu procedūru.

49 Jānorāda, ka koncesiju grozīšanu to darbības laikā reglamentē Direktīvas 2014/23 43. pants.

50 Tāpēc uz pirmo jautājumu jāatbild, ņemot vērā šī panta tiesību normas.

51 Tiesai jau ir bijusi iespēja precizēt, ka ar minēto pantu ir veikta pilnīga saskaņošana jautājumā par to, pirmkārt, kuros gadījumos koncesijās var veikt izmaiņas bez vajadzības tālab rīkot jaunu procedūru koncesijas piešķiršanai saskaņā ar minētajā direktīvā noteiktajiem noteikumiem un, otrkārt, kuros gadījumos, izmainot koncesijas nosacījumus, šāda piešķiršanas procedūra ir jārīko (spriedums, 2021. gada 2. septembris, *Sisal* u.c., C-721/19 un C-722/19, EU:C:2021:672, 31. punkts).

52 Saskaņā ar Direktīvas 2014/23 43. panta 5. punktu, lai koncesijas noteikumos veiktu jebkādas izmaiņas tās darbības laikā, principā jārīko jauna piešķiršanas procedūra, izņemot šī panta 1. un 2. punktā minētās izmaiņas.

53 No iepriekš minētā izriet, ka šīs direktīvas 43. panta 1. un 2. punktā ir izsmeļoši uzskaitītas situācijas, kurās koncesijas var grozīt to darbības laikā, nerīkojot jaunu piešķiršanas procedūru.

54 Šajā gadījumā nav strīda par to, ka pēc Morandi tilta sabrukuma 2018. gada 14. augustā *ASPI* piešķirtā automaģistrāļu koncesija tika grozīta 2021. gada 14. oktobrī, nerīkojot jaunu koncesijas piešķiršanas procedūru.

55 Šajā ziņā jāatgādina, ka LESD 267. pantā paredzētajā procedūrā, kas balstīta uz skaidru funkciju sadalījumu starp valstu tiesām un Tiesu, tikai valsts tiesas kompetencē ir konstatēt un novērtēt pamatlietas faktus, kā arī interpretēt un piemērot valsts tiesības (spriedums, 2023. gada 24. jūlijs, *Lin*, C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, 76. punkts).

56 Tāpēc nevis Tiesai, bet vienīgi valsts tiesai, ņemot vērā visus atbilstošos apstākļus, jāizvērtē, vai katra no izmaiņām *ASPI* piešķirtajā autoceļu koncesijā ietilpst kādā no Direktīvas 2014/23 43. panta 1. un 2. punktā minētajiem gadījumiem. Attiecīgā gadījumā no tā izrietētu, ka šīs izmaiņas varēja veikt, nerīkojot jaunu koncesijas piešķiršanas procedūru.

57 Savukārt, ja valsts tiesa konstatētu, ka viena vai vairākas no minētajām izmaiņām neietilpst nevienā no šīs direktīvas 43. panta 1. un 2. punktā paredzētajā gadījumā, no tā būtu jāsecina, ka attiecīgais grozījums vai izmaiņas tika veiktas, pārkāpjot minētās direktīvas 43. panta 5. punktā paredzēto pienākumu rīkot jaunu piešķiršanas procedūru.

58 Šajā gadījumā iesniedzējtiesa, kā arī lietas dalībnieki, kas iesnieguši apsvērumus Tiesai, norādīja uz iespēju, ka ar izlīgumu izdarītās izmaiņas ietilpst Direktīvas 2014/23 43. panta 1. punkta pirmās daļas c)–e) apakšpunkta normās. Šajā ziņā ir svarīgi sniegt iesniedzējtiesai Savienības tiesību interpretācijas elementus, kuriem ir nozīme pamatlietas izspriešanā.

59 Vispirms saskaņā ar šīs direktīvas 43. panta 1. punkta pirmās daļas c) apakšpunktu koncesiju tās darbības laikā bez jaunas piešķiršanas procedūras var grozīt tostarp ar nosacījumu, ka izmaiņas ir vajadzīgas tādu apstākļu dēļ, ko rūpīga līgumslēdzēja iestāde vai līgumslēdzējs nevarēja paredzēt, un ka tās nemaina koncesijas vispārējo raksturu.

60 Iesniedzējtiesai ir šaubas par šīs tiesību normas piemērojamību apstākļos, kad veiktās izmaiņas koncesijā tās darbības laikā ir kļuvušas vajadzīgas tādēļ, ka koncesionārs nav izpildījis līgumsaistības, un tas šajā gadījumā uzskatāms par autoceļa tīkla, kura apsaimniekošana tika uzticēta *ASPI*, uzturēšanas pienākuma būtisku neizpildi.

61 Tikai valsts tiesa var izvērtēt, vai pastāv šāda koncesionāra līgumsaistību neizpilde pamatlietas apstākļos, kā arī vajadzības gadījumā noteikt cēloņsakarību starp šo neizpildi un izmaiņām, kas koncesijā tika izdarītas tās darbības laikā.

62 Tomēr, pirmkārt, no Direktīvas 2014/23 75. apsvēruma izriet, ka koncesijas līgumi parasti ietver sarežģītus ilgtermiņa tehniskus un finansiālus nosacījumus, kas bieži vien ir pakļauti mainīgiem apstākļiem, līdz ar to Savienības likumdevējs ir uzskatījis, ka ir jāprecizē nosacījumi, pie kādiem izmaiņas, kas izdarītas koncesijā tās darbības laikā, prasa jaunas koncesijas piešķiršanas procedūras rīkošanu, ņemot vērā Tiesas judikatūru šajā jomā.

63 Otrkārt, no Direktīvas 2014/23 76. apsvēruma izriet, ka šīs direktīvas 43. panta 1. punkta pirmās daļas c) apakšpunkta mērķis ir piešķirt līgumslēdzējām iestādēm un līgumslēdzējiem zināmu rīcības brīvību, lai koncesiju varētu pielāgot ārējiem apstākļiem, ko tie nevarēja paredzēt tās piešķiršanas brīdī.

64 Tomēr koncesionāra līgumsaistību neizpildi pašu par sevi nevar uzskatīts par apstākli, ko rūpīga līgumslēdzēja iestāde nevarēja paredzēt Direktīvas 2014/23 43. panta 1. punkta pirmās daļas c) apakšpunkta izpratnē. Tāpēc, ņemot vērā šīs tiesību normas mērķi, kāds izriet no šīs direktīvas 76. apsvēruma, koncesionāra līgumsaistību neizpilde nevar pamatot koncesijas grozīšanu tās darbības laikā bez konkursa rīkošanas.

65 Turpinājumā – runājot par Direktīvas 2014/23 43. panta 1. punkta pirmās daļas d) apakšpunktu, šajā tiesību normā ir paredzēti nosacījumi, pie kādiem jauns koncesionārs var aizstāt sākotnējo koncesionāru bez nepieciešamības rīkot jaunu piešķiršanas procedūru.

66 Iesniedzējtiesai ir šaubas par šīs tiesību normas piemērojamību pamatlietas apstākļos, jo izlīgums radīja izmaiņas koncesionāra, proti, *ASPI*, akcionāru sastāvā, kas aprakstīts šī sprieduma 21. punktā un kas izraisīja ilgstošas izmaiņas *ASPI* kontrolē.

67 Šajā ziņā nešķiet, ka izmaiņas koncesionāra akcionāru sastāvā pašas par sevi varētu tikt uzskatītas par izmaiņām pašā koncesijā Direktīvas 2014/23 43. panta 5. punkta izpratnē.

68 Konkrētāk – koncesionāra pamatkapitāla daļu nodošana – jauniem akcionāriem vai jau esošajiem akcionāriem – nozīmē nevis sākotnējā koncesionāra aizstāšanu ar jaunu koncesionāru – gadījums, kas paredzēts šīs direktīvas 43. panta 1. punkta pirmās daļas d) apakšpunktā –, bet gan tikai izmaiņas šī koncesionāra sastāvā vai pamatkapitāla sadalē.

69 Ciktāl izmaiņas, kas ietekmē koncesionāra pamatkapitālu, negroza koncesiju Direktīvas 2014/23 43. panta 5. punkta izpratnē, tās neprasa rīkot jaunu piešķiršanas procedūru.

70 Visbeidzot – no Direktīvas 2014/23 43. panta 1. punkta pirmās daļas e) apakšpunkta, lasot to kopsakarā ar šīs direktīvas 43. panta 4. punktu, izriet, ka saistībā ar izmaiņām, kas nav "būtiskas", nav jārīko jauna piešķiršanas procedūra. Izmaiņas uzskata par "būtiskām", ja to dēļ koncesijas raksturs kļūst būtiski atšķirīgs no sākotnēji noslēgtās. Minētās direktīvas 75. apsvērumā šajā ziņā precizēts, ka šādas izmaiņas apliecina pušu nodomu pārskatīt koncesijas būtiskos nosacījumus.

71 Saskaņā ar šī sprieduma 55. punktā atgādināto pastāvīgo judikatūru tikai valsts tiesa var izvērtēt, vai ar izlīgumu izdarītās izmaiņas, kuru saturs ir apkopots šī sprieduma 14. punktā, ir "būtiskas" iepriekš minēto tiesību normu izpratnē.

72 Šajā ziņā jāprecizē, ka uz koncesionāram uzliktajiem jaunajiem pienākumiem, tādiem kā finansiālas kompensācijas samaksa vai nodotā autoceļu tīkla drošības standartu pastiprināšana, neattiecas šīs direktīvas 43. panta 4. punkta b) apakšpunktā noteiktā prezumpcija, saskaņā ar kuru izmaiņas, kas maina koncesijas ekonomisko līdzsvaru par labu koncesionāram, vienmēr jāuzskata par būtiskām.

73 No iesniedzējtiesas sniegtajiem paskaidrojumiem izriet, ka tai ir šaubas arī par formālajām prasībām, kuras līgumslēdzējai iestādei jāizpilda gadījumā, ja izmaiņas – kādas minētas izlīgumā un kuras ir strīda pamatlietā priekšmets – koncesijā tiek izdarītas tās darbības laikā. Šajā ziņā jānošķir divi gadījumi atkarībā no tā, vai saistībā ar attiecīgajām izmaiņām ir vai nav jāveic jauna piešķiršanas procedūra, piemērojot Direktīvas 2014/23 43. pantu, bet tas jānosaka iesniedzējtiesai.

74 Ja paredzētās izmaiņas neietilpst nevienā no šīs direktīvas 43. panta 1. un 2. punktā minētajām situācijām tādējādi, ka saistībā ar šīm izmaiņām jārīko jauna piešķiršanas procedūra, jāizpilda visas minētās direktīvas II sadaļā noteiktās formālās prasības, it īpaši paziņojuma par koncesiju publicēšana saskaņā ar šīs pašas direktīvas 31. pantu.

75 Pretējā gadījumā, proti, ja koncesijas grozīšana tās darbības laikā neprasa jaunas piešķiršanas procedūras rīkošanu, minētās direktīvas II sadaļā noteiktās formālās prasības nav piemērojamas.

76 Šādā gadījumā Direktīvas 2014/23 43. panta 1. punkta otrajā daļā tomēr dažos gadījumos ir paredzēta paziņojuma par izmaiņām publicēšana *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* saskaņā ar šīs direktīvas 33. pantu, un šajā paziņojumā ir jāietver minētās direktīvas XI pielikumā paredzētā informācija.

77 Saskaņā ar Direktīvas 2014/23 43. panta 1. punkta otro daļu pienākums publicēt paziņojumu par izmaiņām neattiecas uz visām izmaiņām, kas var tikt veiktas, nerīkojot jaunu piešķiršanas procedūru, bet tikai uz tām izmaiņām, kuras minētas šīs direktīvas 43. panta 1. punkta pirmās daļas b) un c) apakšpunktā.

78 Turklāt šis paziņojums par izmaiņām jāpublicē pēc paredzētajiem grozījumiem, nevis pirms. Minētās direktīvas 43. panta 1. punkta otrās daļas formulējums nepārprotami attiecas uz līgumslēdzējām iestādēm, kuras "ir veikušas izmaiņas" koncesijā tās darbības laikā.

79 Ņemot to vērā, vēl jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru līgumslēdzējai iestādei jāievēro Savienības tiesību vispārējais labas pārvaldības princips, un dalībvalstīm šis princips jāievēro, īstenojot Savienības tiesības. Vienai no prasībām, kas izriet no šī principa, – pienākumam norādīt valsts iestāžu pieņemto lēmumu pamatojumu – ir īpaša nozīme, jo ar šo pienākumu lēmumu adresātiem tiek dota iespēja aizstāvēt savas tiesības un, pārzinot visus apstākļus, nolemt, vai ir lietderīgi tos pārsūdzēt tiesā (spriedums, 2023. gada 21. decembris, *Infraestruturas de Portugal et Futrifer Indústrias Ferroviárias*, C-66/22, EU:C:2023:1016, 87. punkts).

80 Šis līgumslēdzēju iestāžu pienākums norādīt pamatojumu izriet arī no to pienākuma nodrošināt gan piešķiršanas procedūras, gan koncesijas līguma izpildes pārskatāmību saskaņā ar Direktīvas 2014/23 3. panta 2. punktu.

81 Šīs direktīvas 43. panta 1. un 2. punkta tiesību normu kontekstā šim pienākumam norādīt pamatojumu it īpaši jāļauj personām, kas nav koncesionārs, uzzināt iemeslus, kuru dēļ līgumslēdzēja iestāde uzskatīja, ka koncesiju tās darbības laikā varēja grozīt, nerīkojot jaunu piešķiršanas procedūru.

82 Praksē šim pamatojumam jāļauj ikvienai ieinteresētajai personai bez grūtībām identificēt iemeslus, kuru dēļ līgumslēdzēja iestāde uzskatīja, ka tai nebija pienākuma rīkot jaunu koncesijas piešķiršanas procedūru, piemērojot atbilstošās Direktīvas 2014/23 43. panta 1. un 2. punkta tiesību normas un/vai valsts pasākumus, ar kuriem šīs tiesību normas ir transponētas.

83 Šāda pamatojuma neesamības gadījumā personas, kurām var būt interese celt prasību par šādu lēmumu, it īpaši tās, kurām ar to potenciāli ir nodarīts kaitējums, nevarētu, pilnībā pārzinot lietas apstākļus, izvērtēt iespēju celt prasību par minēto lēmumu.

84 Pamatlietas apstākļos iesniedzējtiesai jānosaka, vai ar lēmumiem, ar kuriem *ASPI* piešķirtajai automaģistrāļu koncesijai noteikti grozījumi, ir izpildīts pienākums norādīt pamatojumu.

85 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo jautājumu jāatbild, ka Direktīvas 2014/23 43. pants, lasot to kopsakarā ar vispārējo labas pārvaldības principu, jāinterpretē tādējādi, ka tam nav pretrunā valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru līgumslēdzēja iestāde var grozīt koncesiju tās darbības laikā attiecībā uz koncesijas subjektu un šīs koncesijas priekšmetu, nerīkojot jaunu koncesijas piešķiršanas procedūru, ciktāl šīs izmaiņas neietilpst minētās direktīvas 43. panta 5. punkta piemērošanas jomā un ja līgumslēdzēja iestāde ir izklāstījusi iemeslus, kuru dēļ tā uzskatīja, ka tai nebija pienākuma rīkot šādu procedūru.

Par otro jautājumu

86 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīva 2014/23 jāinterpretē tādējādi, ka tai ir pretrunā valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru līgumslēdzēja iestāde var grozīt koncesiju tās darbības laikā, neizvērtējot koncesionāra uzticamību apstākļos, kad tas ir pieļāvis būtisku līgumsaistību neizpildi vai tiek turēts aizdomās par to.

87 Vispirms attiecībā uz *ASPI*, *Mundys* un Itālijas valdības paziņojumiem, saskaņā ar kuriem šajā gadījumā oficiāli nav konstatēta līgumsaistību neizpilde no koncesionāra puses, jāatgādina, ka tikai valsts tiesas kompetencē ir konstatēt un izvērtēt pamatlietas faktus.

88 Otrais iesniedzējtiesas uzdotais jautājums tieši attiecas uz "koncesionāra", kurš pieļāvis būtisku līgumsaistību neizpildi" uzticamības novērtējumu. Tāpēc Tiesa izvērtēs šo jautājumu, pamatojoties uz šo faktisko premisu.

89 Saskaņā ar šī sprieduma 73. punktā precizēto jānošķir divi gadījumi atkarībā no tā, vai saistībā ar izmaiņām koncesijā tās darbības laikā ir vai nav jāveic jauna piešķiršanas procedūra atbilstoši Direktīvas 2014/23 43. pantam, bet tas jānosaka iesniedzējtiesai.

90 Pirmkārt, ja paredzētās izmaiņas neietilpst nevienā no Direktīvas 2014/23 43. panta 1. un 2. punktā minētajām situācijām tādējādi, ka saistībā ar šīm izmaiņām jārīko jauna piešķiršanas procedūra saskaņā ar šīs direktīvas 43. panta 5. punktu, jābūt izpildītām visām šīs pašas direktīvas II sadaļā noteiktajām prasībām.

91 Šo prasību vidū tostarp ir Direktīvas 2014/23 38. pantā uzskaitītās prasības par kandidāta atlasi un kvalitatīvo novērtējumu.

92 Saskaņā ar šīs direktīvas 38. panta 1. punktu dalības nosacījumiem, kas attiecas uz profesionālajām un tehniskajām spējām, jābūt saistītiem un samērīgiem ar vajadzību nodrošināt koncesionāra spēju izpildīt koncesiju, ņemot vērā koncesijas priekšmetu un vajadzību nodrošināt īstu konkurenci.

93 Tāpat kā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/24/ES (2014. gada 26. februāris) par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK (OV 2014, L 94, 65. lpp.) 57. panta 4. punkta pirmajā daļā, kuras normas būtībā atbilst Direktīvas 2014/23 38. panta 7. punkta normām, līgumslēdzējas iestādes izvēles iespējas vai pat pienākuma piemērot pēdējā minētajā tiesību normā ietvertos izslēgšanas iemeslus mērķis it īpaši ir ļaut tai novērtēt katra tāda ekonomikas dalībnieka godīgumu un uzticamību, kas piedalās koncesijas piešķiršanas procedūrā (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2023. gada 21. decembris, *Infraestruturas de Portugal* un *Futrifer Indústrias Ferroviárias*, C-66/22, EU:C:2023:1016, 56. punkts).

94 Tādējādi Savienības likumdevējs ir vēlējies nodrošināt, lai līgumslēdzējām iestādēm visās dalībvalstīs būtu iespēja izslēgt ekonomikas dalībniekus, kurus tās uzskata par neuzticamiem (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2023. gada 21. decembris, *Infraestruturas de Portugal* un *Futrifer Indústrias Ferroviárias*, C-66/22, EU:C:2023:1016, 57. punkts).

95 It īpaši Direktīvas 2014/23 38. panta 7. punkta c) apakšpunktā ir paredzēts, ka līgumslēdzējas iestādes var izslēgt vai dalībvalstis var tām prasīt izslēgt ekonomikas dalībnieku, ja ar jebkādiem atbilstīgiem līdzekļiem ir pierādīts, ka ekonomikas dalībnieks ir vainīgs kādā ar profesionālo darbību saistītā smagā pārkāpumā, kas liek apšaubīt šā ekonomikas dalībnieka godprātību. Tiesai jau ir bijusi iespēja precizēt, ka jēdziens "ar profesionālo darbību saistīts pārkāpums", kas ietver jebkuru pārkāpjošu rīcību, kurai ir ietekme uz konkrētā ekonomikas dalībnieka ticamību, godprātību vai profesionālo uzticamību, ir jāinterpretē plaši (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2022. gada 15. septembris, *J. Sch.Omnibusunternehmen* un *K. Reisen*, C-416/21, EU:C:2022:689, 45. punkts).

96 Turklāt, lai arī šīs direktīvas 38. panta 7. punktā ir izsmeļoši uzskaitīti fakultatīvie izslēgšanas iemesli, ar kuriem var pamatot ekonomikas dalībnieka izslēgšanu no dalības koncesijas piešķiršanas procedūrā tādu iemeslu dēļ, kuri ir pamatoti ar objektīviem elementiem saistībā ar tā profesionālajām īpašībām (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2022. gada 15. septembris, *J. Sch. Omnibusunternehmen* un *K. Reisen*, C-416/21, EU:C:2022:689, 54. punkts), līgumslēdzējai iestādei nekas neliedz noteikt īpaši augstas prasības attiecībā uz koncesionāru piemērotību un uzticamību (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2023. gada 7. septembris, Komisija/Polija, C-601/21, EU:C:2023:629, 92. punkts).

97 No tā izriet, ka līgumslēdzējai iestādei pirms tādu izmaiņu veikšanas koncesijā, kas prasa jaunas piešķiršanas procedūras rīkošanu saskaņā ar minētās direktīvas 43. panta 5. punktu, jāpārbauda kandidātu uzticamība atbilstoši šīs pašas direktīvas 38. panta noteikumiem.

98 Otrkārt, gadījumā, ja saistībā ar izmaiņām nav jārīko jauna piešķiršanas procedūra, jo šīs izmaiņas ietilpst kādā no Direktīvas 2014/23 43. panta 1. un 2. punktā paredzētajiem gadījumiem, jākonstatē, ka vienīgā tiesību norma, ar kuru līgumslēdzējai iestādei ir noteikts pienākums pārbaudīt koncesionāra uzticamību, ir atrodama šīs direktīvas 43. panta 1. punkta pirmās daļas d) apakšpunkta ii) punktā.

99 Saskaņā ar pēdējo minēto tiesību normu, ja sākotnējo koncesionāru pēc pārņemšanas, apvienošanas, iegādes vai maksātnespējas aizstāj jauns koncesionārs, sākotnējā koncesionāra vietā pilnībā vai daļēji stājas cits ekonomikas dalībnieks un jaunajam koncesionāram jāatbilst sākotnēji noteiktajiem kvalitatīvajiem atlases kritērijiem.

100 Tomēr šī sprieduma 65.–69. punktā norādīto iemeslu dēļ un neskarot faktu pārbaudi, kas jāveic iesniedzējtiesai, nešķiet, ka Direktīvas 2014/23 43. panta 1. punkta pirmās daļas d) apakšpunkts būtu piemērojams tādos apstākļos kā pamatlietā, kurus raksturo izmaiņas koncesionāra, proti, *ASPI*, akcionāru sastāvā.

101 Nevienā citā šīs direktīvas 43. panta normā, kurā izsmeļoši regulētas situācijas, kurās koncesiju var grozīt, nerīkojot jaunu piešķiršanas procedūru, līgumslēdzējai iestādei nav paredzēts pienākums pārbaudīt koncesionāra uzticamību.

102 Turklāt, lai gan Direktīvas 2014/23 44. pantā dalībvalstīm ir noteikts pienākums paredzēt iespēju līgumslēdzējai iestādei izbeigt koncesiju tās darbības laikā trijos gadījumos, tostarp saskaņā ar šī panta a) punktu, ja saistībā ar izmaiņām koncesijā jārīko jauna piešķiršanas procedūra, ne šajā pantā, ne arī kādā citā šīs direktīvas tiesību normā nav norādīti pienākumi, kas dalībvalstīm būtu jāparedz līgumslēdzējai iestādei, ja koncesionārs nepilda koncesijas līgumā noteiktos pienākumus.

103 Tā kā Savienības līmenī nav veikta saskaņošana, katrai dalībvalstij jāparedz noteikumi, kas ļauj līgumslēdzējai iestādei reaģēt, ja koncesionārs ir pieļāvis būtisku līgumsaistību neizpildi vai tiek turēts aizdomās par to un ja tas rada šaubas par tā uzticamību koncesijas izpildes laikā.

104 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz otro jautājumu jāatbild, ka Direktīvas 2014/23 43. pants jāinterpretē tādējādi, ka tam nav pretrunā valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru līgumslēdzēja iestāde var grozīt koncesiju tās darbības laikā, neizvērtējot koncesionāra uzticamību, ja šīs izmaiņas neietilpst ne minētās direktīvas 43. panta 1. punkta pirmās daļas d) apakšpunkta ii) punkta, ne 43. panta 5. punkta piemērošanas jomā.

Katrai dalībvalstij jāparedz noteikumi, kas ļauj līgumslēdzējai iestādei reaģēt, ja koncesionārs ir pieļāvis būtisku līgumsaistību neizpildi vai tiek turēts aizdomās par to un ja tas rada šaubas par tā uzticamību koncesijas izpildes laikā.

Par tiesāšanās izdevumiem

105 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (piektā palāta) nospriež:

1) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/23/ES (2014. gada 26. februāris) par koncesijas līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu 43. pants, lasot to kopsakarā ar vispārējo labas pārvaldības principu,

jāinterpretē tādējādi, ka

ka tam nav pretrunā valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru līgumslēdzēja iestāde var grozīt koncesiju tās darbības laikā attiecībā uz koncesijas subjektu un šīs koncesijas priekšmetu, nerīkojot jaunu koncesijas piešķiršanas procedūru, ciktāl šīs izmaiņas neietilpst minētās direktīvas 43. panta 5. punkta piemērošanas jomā un ja līgumslēdzēja iestāde ir izklāstījusi iemeslus, kuru dēļ tā uzskatīja, ka tai nebija pienākuma rīkot šādu procedūru.

2) Direktīvas 2014/23 43. pants

jāinterpretē tādējādi, ka

tam nav pretrunā valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru līgumslēdzēja iestāde var grozīt koncesiju tās darbības laikā, neizvērtējot koncesionāra uzticamību, ja šīs izmaiņas neietilpst ne minētās direktīvas 43. panta 1. punkta pirmās daļas d) apakšpunkta ii) punkta, nedz 43. panta 5. punkta piemērošanas jomā. Katrai dalībvalstij jāparedz noteikumi, kas ļauj līgumslēdzējai iestādei reaģēt, ja koncesionārs ir pieļāvis būtisku līgumsaistību neizpildi vai tiek turēts aizdomās par to un ja tas rada šaubas par tā uzticamību koncesijas izpildes laikā.

[Paraksti]